

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
(SZTAB GENERALNY)

Warszawa, dn. 19/1. 1922 r.

8458 J₂

Oddział II.

Nr 17095 /II. Inf. II. "A"

D o

ADJUTANTURY GENERALNEJ NACZELNEGO WODZA

Belweder

Przedkadam do wiadomości sączony odpis raportu dobrze
poinformowanego sprawozdawcy z Moskwy N. 518 z dn. 16.XII.21 r.

1 sączownik.

SZEF ODDZIAŁU II. SZT. GEN.

Otrzymuje:

Szef Sztabu Gen.
Gabinet Ministra
Adjutantura Generalna
S. Z. D. V.
" D. VII.
Attache Wojsk. - Ryga
" - Rewel
" - Helsingfors
" - Paryż

Prk. p. d. Szef. Gen.

ADJUTANTURA GENERALNA
NACZELNEGO WODZA
8458 J₂
Wpłynęło dn. 28. I 1922 roku
Wyszło dn. — 1922 roku
Załączników

NOWY KURS EKONOMICZNY.

Ponieważ rok 1920 okazał dobitnie, że "Socjalizm państwowy" daje tylko minusy - że upaństwowienie wszystkich zakładów wytwórczych i włącznie nawet do drobnych warsztatów rzemieślniczych /zwiazki wytwórcze/ nie daje produkcji tylko bezpłodne sbywanie czasu byle brać państwowe utrzymanie /pojki/ - więc już na frakcyjnych zebraniach jesienią 1920 r. osobliwie w Moskwie grupa Amy Kollataj poczęła wołać, że ten "Kozzaczowy socjalizm" zabija inicyjatywę, że się popełnia błąd falansterów i warsztatów pracy Blanosa /1896 r./, że trzeba dać twórczą samodzielność dawnym przedsiębiorcom, lecz ich kontrolować, żeby nie było wyzysku i nowego kapitalizmu. Inicyjatywa grupy Kollataj była początkowo uważana za "anarchizm", ale Zinowjew na X zjeździe partji ze swej strony wskazał, że chociaż wszyscy służą i pracują, ale jest dysprodukcja i Łanowski go poparł, dowodząc, że tylko wielki przemysł - gdzie klasa robotnicza jest uświadomiona - daje wytwórczość, lecz całą masę związków zawodowych obecnie w Rosji tylko rozkrada dobre nariadenie. - Wskutek tego powstał dekret z 20 listopada 1921 r. o swobodzie pracy dla drobnego przemysłu i demobilizacja drobnych zakładów.

Rzecz oczywista, że to musiało doprowadzić do ogłoszenia dekretu, na co służyły się i inne przyczyny /że obłepowolno nieć "własność szołową" i do zniesienia rekwizycji /razwieratki/, a zaprowadzenia natomiast podatku naturalnego /produktog/. I rzeczywiście obłep w 1921r., gdy z wiosną ogłoszono ten dekret, zasiadł więcej niż miał zamiar zasiewać. Skoro raz już zrobiono krok naprzód w kierunku "własności przedmiotów pracy", to logika faktów musiała doprowadzić do tego, że partja poszła na prawo, jak to ogólnie się mówi - lecz faktycznie tak nie jest. W tych nowych prądach główną rolę odegrała Akademia Socjalistyczna i jej Instytut /oba na ulicy Znamienka,

gizie gnać radę w S.F.S.R./ . Ona w szeregu referatów Cent. Kom. Partji udowodniła 1/ że komunizm dekretami i bagietem robić nie można, a tylko stopniowym wychowaniem mas ; 2/ że skoro ma władzę, a ogół to "sobstwienniki" to trzeba ten ogół zaprowadzić do pracy w charakterze takich ludzi, którzy interes własny tylko rozumieją. Łącznie jednak mając władzę należy pilnować interesu proletariatu i ideałów komunistycznych. A zatem referaty akademików żądały swobody pracy, lecz część produktu winna iść do składów państwa jako podatek i jako przedmiot wymiany na surowiec, a dopiero reszta na rynek. Dalej żądały wskrzeszenia kooperatywy osobliwie w jej formie wytwórczej by tą drogą zapobiedz tworzeniu się nowych kapitalistów - te żądania dały szereg dekretów : nowy kurs ekonomiczny ./Jego najnowsze etapy - mają na widoku zniesienie naturalnego podatku zbożowego i powrót do podatku pieniężnego, nową politykę finansową, dewaluacja rubla i dochodowy podatek postępowy.

Konsekwencje nowej polityki ekonomicznej są następujące : wszystkich, a zatem i część komunistów ogarnął "szlak wytwórczości", a więc zakładanie arteli, towarzystw, związków dla dostaw tego lub innego surowca lub półfabrykatu dla państwa. Biorą milionowe awanse, miliardowe pożyczki z Banku Państwa na nowe zakłady wytwórcze, skutki jednak będą problematyczne .

PRZYCZYNA OBROBNY I REGISTRACJI PARTJI.

Pierwsza registracja 1919 r. wiesną wyrzuciła z partji zbyt skandalicznie żywiły kryminalno i komisarzy samowładców.

Druga - żandarmów i zbyt wybitnych dawnych urzędników, którzy wstąpili do partji dla celów osobistych.

Trzecia chciała usunąć malwersacje robione w związku z przyjmowaniem nowych członków i wydać jednolity bilet partyjny, czego dokonano usuwając z partji część żywiółu pozbawionego "mądrug rewolucyjnych". Obcoza czwarta registracja miała znów na celu w myśl referatów "Akademji Socjalistycznej" podnieść intelektualny i moralny typ komunisty, ale to się nie udało i partja

zaczyna przeżywać kryzys swego istnienia. Nie udało się z następujących powodów 1/ wiele analfabetów i pół analfabetów posiada tyle zasług rewolucyjnych, że ich z partji usunąć nie można 2/ wielu z nich na stanowiskach partyjnych okazało tyle poświęcenia w roli "stupieniek", że nawet ich intelektualna mała wartość, czy słabość charakteru /różne namiętności/ nie pozwolą pozbawić się w ich osobie "bezwzględnej siły wykonawczej".

Piąta rejestracja w myśl projektu Akademików będzie miała na celu wydzielenie kommunistów-kommandów /t.j. członków różnych komunalnych spółek, arteli kooperatyw i ich związków/ w jedną grupę, a kommunistów sowieckich w drugą grupę i tych analfabetów zmusić by koniecznie przechodzili kursy szkół partyjnych i podnieśli swój poziom intelektualny. Projekt piątej rejestracji w lecie 1922 ostatecznie jest nieopracowany ani zdecydowany, ale już po tej obecnej II rejestracji partja zmalała do 70% danej liczby, nie dając przytem wcale typu idealnego komunisty. To stanowi tragizm partji kommunistów, tego jej odłamu, który stanowią Akademicy twórcy ruchu ideowego.

Konsekwencje rejestracji. I wyrzucika natury burzliwe, ambijne i kryminalne i dala szeregi niezadowolonych, z pośród których wielu jako awanturnicy z urodzenia i fachu rewolucyjnego dali tak zwanych bandytów i tych co na "złość" podtrzymują ruch powstań czy gotowi są i teraz na każdy inny rząd byle usunąć kommunistów bolszewików.

II i III dala wielu niezadowolonych z tego, że nie pozostała u władzy, a ponieważ oni socjalistami szczerze nigdy nie byli, więc teraz powrócili do dawnych haseł z carem i prawosławiem na czele.

Obecna II wykazała duże niezadowolenie wśród członków partji służyących w armji, bo spostrzegli oni, że inteligencja chce opanować partję, nie patrząc na to, że to oni "bolszewicy lud rewolucyjny" to wszystko swym bagnetem stworzyli. Oprócz niezadowolenia żołdactwa, obecna rejestracja wymagająca od członków większej inte-

ligencji dla zrozumienia skomplikowanych zadań nowego kursu polityki i programu partyjnego, pojęć subtelności programu /co to jest warstwa społeczna, a co klasa, na czym polega walka klasowa i t.d./ wykazała niezadowolenie wielu niekulturalnych włościan, dla których dość tego, że panów i kupców niema, a oni tworzą Rząd Sowieców. Powiększa to tragizm partji, gdyż i czwarta registracja zwiększy jedynie szeregi niezadowolonych.

KIERUNKI I PRĄDY POLITYCZNE.

Teraz na tle tego cośmy powiedzieli jasne będzie dlaczego występują coraz jaskrawiej w łonie partji kierunki i prądy mogące się nawet niezadługo zwalczać między sobą.

Kokłataj i jej grupa dająca początek nowej polityce ekonomicznej chce mieć Rosję socjalistyczną, z programem anarcho-syndykalistycznym, zachowując inicyjatywę w rękach mas ludowych. Zbliża to grupę do grupy Zinowjewa, który łącznie z Łazowskim reprezentuje profsejuzy i profinterna, to jest związki zawodowe rosyjskie i ich internacjonalną organizację komunistyczną.

Trocki i jego grupa stoi na stanowisku tem samym co i Zinowjew, twierdzi jednak, że póki istnieje światowa burżuazja rosyjska, komunista musi być nadewszystko żołnierzem i jego grupa wyraźnie mówi, że tylko z bagnetem w ręku można utrzymać zdobycie rewolucji i rozszerzać ją na Zachód.

Socjalizm bowiem jako reforma gospodarcza, wydająca ziemię i wszystkie zakłady wytwórcze w ręce 4 klasy, t.j. klasy robotczej, jest tylko środkiem dla komunizmu i dlatego grupa Trockiego pracuje, agituje i utrzymuje armję w napięciu z myślą walki na Zachód.

Trocki zatem i jego grupa - to lewi. Kokłataj to ogniwo pośrednie pomiędzy Zinowjewym i Łazowskim a Trockim, Lenin zaś i cała jego grupa - to prawi - bo nie chcą z bagnetem w ręku dopomagać do rewolucji socjalnej Europy, ale drogą umów handlowych i wychowanie typu komunisty w Rosji chcą z Rosji zrobić awangardę i fortecę komunistyczną, która może wystąpić z bagnetem w ręku, ale nie te-

raz, lecz później, gdy agitacja komunizmu w Polsce, Niemczech i Francji dojrzeje do samodzielnego wybuchu. Gdzie centr pomiędzy tymi lewymi i prawymi? niema go wcale, gdyż centr jest ruchomy; stanowią go akademicy lewi i prawi w zależności od okoliczności. To że centr jest ruchomy, ale zwarty, gdy tego okoliczności wymagają, stanowi dotąd całą siłę władzy sowieckiej. Lecz obecnie, kiedy partja zaczyna przeżywać kryzys swego położenia, kiedy wielu komunistów rzuciło się do interesów, jeżeli nie bezpośrednio to przez swych powinowatych, kiedy bezpartyjni widzą jakby cofanie się na prawo, jesteśmy w przededniu zmian, tembardziej złowrogich, że niedza, braki materialne tworzą nawet w armji prądy krytyczne względem raju komunistycznego, szerzy się pogląd że jest tylko nowy rząd, ale dawne porządki. Ze tak sądzi armja widąc z tego, że coraz mniej żołnierzy bywa na mityngach wewnątrz ich organizacji wojskowych, co niedawno sygnalizowano w partji w Komitecie Centralnym, jako objaw złeczenia i braków materialnych oraz wywołało już w "Krewojensowiecie" gwałtowny atak Trockiego na organy zaopatrzenia armji.

Masa bezrobotnych rośnie, ilość ich jest dotąd utrzymywana w tajemnicy, wydział pracy i inspekcji robotniczo-włościańskiej przedstawia wciąż referaty do "Sownarchoza" /Sowieł Narodnego Chozajstwa/ domagając się reform. Należy się spodziewać, że nowy zjazd sowieków podniesie projekt przeniesienia całego ciężaru bezrobocia na wieś dla pracy w lasach i meljoracji rolnej.

Na tym tle kryzysu w partji rządzącej rosną i wzmocniają się nowe prądy polityczne, z których jedne zmierzają w kierunku krańcowo monarchicznym, drugie znówu skrajnie lewicowym - anarchistycznym.